

🗞️ **گزارش یک**
زهرا چگذری

چالش مادر شدن زنان کارمند در دو دوتا چهارتای زندگی

ایران ششمین کشور جهان است که به سرعت به سوی سالمندی پیش می‌رود

تقویم را ورق می‌زند؛ پنج سال است که ازدواج کرده اما هنوز مادر نشده است. گوشی تلفن همراهش را در دست می‌گیرد. عکس پس زمینه صفحه‌اش نوزادی دوست‌داشتنی است. قفل صفحه کلید را باز می‌کند و به گالری می‌رود. تصاویر انواع و اقسام بچه‌هایی

هم مانند فرزندآوری باروند کاشی مواجه بوده است.

به گفته مدیر کل دفتر سلامت جمعیت، خانواده و مدارس وزارت بهداشت در حوزه جمعیت یکی از مهم‌ترین شاخص‌ها عدد رشد جمعیت است که در حال حاضر این رقم ۱٫۳ است. آنچه بیش از همه چیز اهمیت دارد، عدد TFR یا نشان باروری کلی است. بر کاتی می‌افزاید: «بر اساس سرشماری سال ۹۵ و نظر جمعیت‌شناسان کشور، شاخص TFR یا باروری زنان در پنج سال منتهی به سال ۹۵ به میزان ۲/۰۱ بود. برخی نیز می‌گویند در سه سال منتهی به این سال، نشان باروری کلی ۲/۰۸ و حدود سال ۹۵ میزان این نشان ۲/۱ بود و البته این میزان خیلی خوشحال‌کننده نیست؛ زیرا سطح جایگزینی جمعیت باید ۲/۱ باشد. به نسبت خانم‌های ۱۵ تا ۴۵ سال شاخص TFR باروری زنان در پنج سال در سال به دنیا می‌آیند. تعدادی از این کودکان در دوران نوزادی و نوجوانی یا قبل از رسیدن به سن باردهی برای کشور، ممکن است دچار حادثه‌ای شوند. درباره عدد TFR یا همان نشان باروری کلی همه جهان بر عدد ۲/۱ توافق دارند.»

وی ادامه می‌دهد: «متولدان سال ۹۵ حدود یک میلیون و ۴۰ هزار نفر بودند و علت این میزان تولد به دلیل وجود شکم نمودار جمعیتی دهه ۶۰ بود، زیرا در این دهه در برخی سال‌ها حدود ۲ میلیون تولد اتفاق افتاد و در نتیجه به مرور میزان ازدواج‌ها و به همان نسبت تولد‌ها هم بیشتر شد. اصولاً بیشتر زوج‌هایی که ازدواج می‌کنند، اولین فرزندشان حدود چهار پنج سال بعد از ازدواج متولد می‌شود.»

🗞️ **تسهیلاتی که نیست!**

فرهنگ «فرزند کمتر زندگی بهتر» هنوز هم در زندگی مردم جاری است، اما دلیل پایداری این فرهنگ را باید در شرایط دیگری هم جست‌وجو کرد. در اغلب کشورهای دنیا به تناسب رویکردی که به افزایش جمعیت دارند تسهیلات متناسب با آن را هم فراهم می‌آورند. در کشور ما اما سیاست‌های افزایش جمعیت با هیچ رویکرد تشویقی همراه نبوده است. در این میان با تغییر هنجارهای اجتماعی و لزوم اشتغال زنان در کنار مردان برای تأمین اقتصاد خانواده، امنیت شغلی مردان در زمینه فرزندآوری بسیار اهمیت دارد. مرخصی زایمان ۹ ماهه یکی از تسهیلاتی است که برای زنان شاغل مطرح شد، اما جز برخی وزارتخانه‌های دولتی از جمله وزارت بهداشت زیر بار چنین امری نرفته‌اند. به همین دلیل زنانی که در بخش خصوصی شغافتند اگر اطمینان داشته باشند بارداری شان منتج به از دست دادن کارشان نخواهد شد به دلیل شرایط خاص کاری و تعداد کم کارمند باید بعد از زایمان سر کار خود حاضر شوند.

مدیر کل دفتر سلامت جمعیت، خانواده و مدارس وزارت بهداشت درباره وضعیت اجرای قانون مرخصی پسر نیز اینگونه توضیح می‌دهد: «موضوع ۱۵ روز مرخصی برای پدر نیز به این دلیل بود که امنیت روانی برای مادری که تازه زایمان کرده فراهم شود. در گذشته خانواده‌های گسترده با وجود پدربزرگ، مادر بزرگ، خاله و عمو وجود داشت، اما در حال حاضر خانواده‌ها کوچک شده و بسیاری از زوج‌ها با فاصله‌های بسیار دور از والدین خود زندگی می‌کنند.» از نگاه وی وقتی سیاستی برای جمعیت در سطح کلان کشور تعیین می‌شود باید به تمام ابعاد آن توجه کرد و نه اینکه فقط بخشی از آن را

به روزنامه روی میز کارش می‌افتد. در گوشه‌ای از روزنامه با تیتیر درشت نوشته شده است: «سقوط جمعیت». روزنامه را بر می‌دارد و نخستین جمله گزارش را با دقت نگاه می‌کند. «ایران ششمین کشور جهان است که به سرعت به سوی سالمندی پیش می‌رود.»

بزرگنمایی نمود. به طور مثال سیاست‌های کلان جمعیت در کشور

شامل ۱۴ بند است که به مواردی مانند سالمند، تغذیه و… نیز اشاره می‌کند و اگر به تمام این موارد توجه شود، می‌توان چالش جمعیت را بر طرف کرد. بر کاتی می‌گوید: «ا رهبردهای وزارت بهداشت در زمینه جمعیت، بر اساس سیاست‌های افزایش جمعیت با هیچ رویکرد تشویقی فرزندآوری قرار گرفته است. وزارت بهداشت در زمینه ازدواج سالم نیز کارهایی انجام داده و بیش از ۳۰ هزار کارگاه و جلسه آموزشی در دانشگاه‌ها برای جوانان برگزار کرده است. بیش از ۲ میلیون دانشجویان در این کارگاه‌ها مشارکت داشته و آموزش دیده‌اند.»

در زمینه فرزندآوری نیز کلاس‌های آموزشی برای همه زوج‌ها برگزار شده است. با راهبرد اتخاذ شده توسط شورای عالی انقلاب فرهنگی و سازمان اجتماعی کشور، این آموزش‌ها به عنوان یکی از سدها در برابر ریسک انتخاب شده است. این آموزش‌ها از دو ساعت به شش ساعت رسیده و در دو استان البرز و تهران به صورت پایلوت اجرا شده است.»

🗞️ **روبرویی با واقعیت**

با صدای زنگ پیام کوتاه به خود می‌آید. روزنامه را کنار می‌گذارد و سراغ پیامک می‌رود. پیامک هشدار بانک برای پرداخت قسط وامی است که برای برگزاری مراسم ازدواج گرفته بودند. گالری گوشی‌اش را به تمام عکس‌هایی که از بچه‌ها، اشک‌ها و لبخند‌هایشان دارد می‌بندد و با موبایل بانک ته‌مانده حسابش را چک می‌کند تا ببیند از پس قسط وام‌شان بر می‌آید یا نه؟

«MeToo» و کاندیداتوری یک سناتور زن برای ورود به کاخ سفید

با تحولات اجتماعی رخ داده به نفع دموکرات‌ها آیا کاخ سفید نخستین رئیس جمهور زن تاریخ را به خود خواهد دید؟!

نوشت: «الیزابت وارن با حضور در انتخابات ۲۰۲۰، دونالد ترامپ را به چالش می‌کشد.»

🗞️ **شانس ورود یک زن دموکرات به کاخ سفید**

هر چند تاکنون هیچ زنی نتوانسته است به عنوان رئیس‌جمهور آمریکا وارد کاخ سفید شود، اما جنبش MeToo و اتهامات جنسی گسترده در میان مقامات آمریکایی به خصوص جمهوریخواهان شرایط اجتماعی و فرهنگی جامعه آمریکا را به نفع دموکرات‌ها تغییر داده و این تغییر خود را در انتخابات میان دوره‌ای مجلس آمریکا با پیروزی دموکرات‌ها نشان داده است.

جنبش «MeToo» بیشتر از آنکه یک جنبش اجتماعی اصلاح‌گر باشد به جنبشی سیاسی برای بهره‌برداری انتخاباتی تبدیل شده که حالا با سپری شدن یک سال همچنان ادامه دارد.

مریم زاهدی

«بانوی عمارت» تصویر کمر مقی از نقش آفرینی تاریخی زنان ایرانی

دنیای قصه، رمان، فیلم و سینما قهرمانان زن کم به خود ندیده است؛ قهرمانانی که برخی‌شان از جنس قهرمانان واقعی هستند و به همین دلیل مخاطب می‌تواند با آنها همذات‌پنداری کند و برخی دیگر آنچنان دور از ذهن هستند که هیچ‌گاه راهی به ذهن و درون مخاطبان نمی‌یابند و به خیل عظیم آثار فرهنگی کمتر مورد توجه می‌پیوندند. «بانوی عمارت» اما سریالی است که نقش زنان در آن بسیار پر رنگ‌تر از مردان نشان داده شده است. سریالی که می‌خواهد مخاطب را به حال و هوای دوران مظفرالدین شاه قاجار ببرد و عروسی بانوی عمارت هم‌زمان می‌شود با تزوی ناصرالدین شاه. سریال یک قهرمان ندارد بلکه عناصر داستان به گونه‌ای در کنار هم بافته شده‌اند که در هر رسته و طبقه اجتماعی در ساز و کار عمارت فجری دست‌کم یک قهرمان زن به چشم می‌خورد؛ از فخرالزمان شخصیت محوری فیلم گرفته تا مهرالنسا و آهو هر کدام در جایگاه خود قهرمان این داستانند.

در سوی دیگر داستان اما ضد قهرمانان و شخصیت‌های منفی «زنان» نقشی قابل توجه دارند. «جواهر» ندیمه افسر الملوک و دسیسه‌هایش با خود افسر الملوک خواهر شازده ارسلان و شخصیتی خاکستری که خیلی وقت‌ها وجه سینه شخصیتش بیشتر غلبه دارد. در قالب داستان که فرو می‌روی اما نویسنده به خوبی نتوانسته است فضای حاکم بر دوران قاجار را به تصویر بکشد. روابط میان افراد و برخورد آنان با یکدیگر چندان هم‌خوانی با روابط دنیای قدیم ندارد. هر چند شاید اگر به تاریخ بازگردیم و نقش زنان را در دوران‌های مختلف به خصوص دوران قاجار مورد بازبینی قرار دهیم متوجه می‌شویم که زنان در طول تاریخ ایران زمین تا چه اندازه نتوانسته‌اند تأثیرگذار باشند و در برنگاه‌های خاص چگونه مسیر تاریخ را تغییر داده‌اند.

این در حالی است که تصور عامه بر این است که زنان در اندرونی از دنیای پیرامونشان غافل بوده‌اند و هیچ تصویری از دنیای مردانه روزگار فجری به زنان حاضر در اندرونی نمی‌رسیده است. اما تاریخ گواهی می‌دهد زنان به خصوص در دوران قاجار نقشی مهم و تأثیرگذار داشته‌اند. یکی از مشهورترین نقش آفرینی‌های زنان در این دوران جنبش تحریم توتون و تنباکو به فرمان میرزای شیرازی بود. شاه از مخالفت اپتالله میرزا حسن آشتیانی با قرارداد توتون و تنباکو بر آشتفت و دستور داد او را به عراق تبعید کنند. زنان مصمم شدند مانع از تبعید متعهدشان شوند و لذا دست‌دسته به سوی محله سنگلج و حرکت و در دارالشراعی اجتماع کردند. آنها سپس به طرف بازار آمدند و هر مغازه‌ای را که گشوده می‌دیدند، بستند. آنگاه با فریاد و فغان روی گرد آمده سلطنتی آوردند. مردانی که قبل از زنان در سنگلج و دارالشراعی از آنان، در اطراف زنان را می‌رفتند. زنان در میدان آرگ به داد و فریاد پرداختند، به گونه‌ای که شاه را وحشت فرا گرفت. ایسن جنبش اما حرمسرای شاهی را هم فرا گرفت. اوج مخالفت زنان حرمسرا با قرارداد را می‌توان در اقدام انیس‌الدوله، سوغلی شاه مشاهده کرد. شاه قلیان تصویری کمرنگ از واقعیت نقش آفرینی زنان مسلمان ایران در مفاصل تأثیرگذار تاریخ این سرزمین دانست؛ چریایی‌ها که در کشورهای اروپایی نمونه‌هایش را نمی‌توان مشاهده کرد.

زنان آفریننده همه تحولات و انقلاب‌ها

حضرت خدیجه (س) که به سنن ۴۰ سالگی می‌رسد، دارای ثروت فراوانی است و عده‌ای هم با ثروت او کار می‌کنند و محل عمل می‌گیرند. از جمله کسانی که حاضر شد با کاروان تجارتی حضرت خدیجه به شام برود، رسول خدا (ص) بود که در آن زمان حدود ۲۴ سال داشت. کاروان تجارتی خدیجه از برکت قدم پیغمبر (ص) تنها با رفتن به یک سفر شام، سود فراوانی کرد. با برگشتن این کاروان، خدیجه به غلامش میسرره گفت: «از ماجرای رفتن و برگشتن کاروان چه خبر؟» او به خدیجه کبری (س) گزارشی داد بر خلاف هر بار. این بار کسی در کاروان بود که معدن ادب، فضیلت، پاکي، امانت، کرامت، صداقت، اصالت خرد و معرفت، درستی، وقار و آرامش بود. این مجموعه را میسرره برای خدیجه(س) گفت. این فضایل، کرامات، درستی‌ها، واسطه حضرت خدیجه(س) برای ازدواج با این شخصیت دوست‌داشتنی شد.

این بخشی از کتاب نفارت است. کتاب نفارت: زنان آفریننده همه تحولات و انقلاب‌ها نوشته سیده نرگس میرعلایی، نقش زنان را در عرصه‌های مختلف و زمان‌های گوناگون تاریخ حیات بشریت مورد بررسی قرار می‌دهد.
اُقرت (نفارت) یک واژه اصیل زبان کردی است که به زنان و دختران جوان نسبت می‌دهند و در زبان فارسی به معنی (آفریننده) است. آری زن آفریننده است. آفریننده همه تحولات و انقلاب‌ها. توان خلق انسان، مریگری و تربیت انسان برای رسیدن به کمال انسانی و غایتی که برای آن خلق شده. از ویژگی‌هایی است که خداوند زن‌ها را به آن مخصوص گردانده و از همین رو بزرگان، زنان را سازندگان تمدن‌های بشری و به عبارت دیگر زن را مظهر تحقق آمال بشر می‌داند.

زنان، نیمی از انسان‌های این کره خاکی هستند که نقش بسیار مهمی در جنبش‌ها، نهضت‌ها و انقلاب‌ها داشته‌اند. حساسیت نقش زنان برخاسته از عمق تأثیرگذاری زنان در تمامی عرصه‌های زندگی است. نقش تأثیرگذار زنان در حرکت‌ها و جنبش‌های انسانی و اجتماعی و نیز گرایش‌های فکری آنان منشأ ظهور تحولات مثبت با منفی در جوامع بوده است.

قرآن کریم در آیاتی از سوره تحریم زنان مؤمن و زنان کافر را ضرب‌المثل برای اهل ایمان ذکر می‌کند؛ چراکه زن مؤمن و متقی، خاستگاه و منشأ ظهور جامعه ایمانی و زن کافر و مشرک، منشأ جامعه کفر است. در قرآن کریم خدای تعالی به عنوان نمونه کامل ایمان و کفر زنان را مثال می‌زند. یعنی برای نمونه هم در باب کفر، هم در باب ایمان، به جای مردان از زنان مثال می‌آورد.

از منظر ابن عربی، خداوند، زن را آفرید تا آدم عشق را بیاموزد و حسن و عشق را همزاد یکدیگر بیافریند. زن خالق عشق است و عشق در نهاد مرد، معنویت می‌آفریند. همان‌گونه که خداوند خود را در آینه مخلوق می‌نگرد، مرد هم خود را در آینه زن می‌شناسد و می‌بیند و به عین ثابته خود، معرفت حاصل می‌کند و این معرفت خود به معرفت رب می‌جامد. رب هر کس عین ثابته اوست.